

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1920 kl. 4 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag rörande inrättande av ett statsobligationslotteri eller annat under svenska statens kontroll ställt penninglotteri.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 86, hava herrar *Henrikson* och *Lithander* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes skyndsamt låta verkställa utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri eller någon annan form av ett under svenska statens kontroll ställt penninglotteri samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.» *Motionen.*

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om inrättande av ett svenskt statslotteri i syfte att motverka det tilltagande spelet å utländska lotterier har, som känt är, åtskilliga gånger varit föremål för riksdagens behandling. Under tiden 1888—1913 väcktes sålunda tretton motioner i ärendet, vilka alla av riksdagen avsgos. De framförda förslagen i ämnet vunno väl vid upprepade tillfällen bifall av första kammaren, men föllo på grund av konsekvent motstånd från andra kammarens sida. *Historik.*

Lotterifrågan har jämväl varit under utredning av särskilda av Kungl.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 13 saml. 2 avd. 5 häft. (Nr 5.)

Maj:t tillkallade sakkunniga åren 1907—1910. I sitt utlåtande, avgivet i februari 1910, framlade de sakkunniga förslag angående åtgärder till förhindrande av utländska lottsedlars spridande i riket och förändrad lagstiftning om lotterier. Ehuru enligt de sakkunnigas uppfattning införandet av ett statslotteri vore ägnat att i ej ringa mån motverka spel å utländska lotterier, ansågo de ej tillrådligt att upprätta ett dylikt. De förordade i stället å ena sidan så stränga, fullständiga och verk samma medel som möjligt mot de utländska lotterieraffärerna, å andra sidan en av lagstiftningen betingad möjlighet till ett tillfälligt inhemskt, efter omständigheter och behov avpassat lotterispel om penningar, varigenom ett måttligt spelbehov kunde tillfredsställas utan nationell myntförlust, den utländska lotteritrafiken lättare användas och förbuden däremot villigare godtagas av folkmeningen, utan att ett inhemskt permanent statslotteri behövde tillgripas.

Ytterligare åtgärder till hämmande av lotterispel hava föreslagits av de sakkunniga för revision av tryckfrihetsförordningen, vilka i sitt i december 1912 avgivna betänkande formulerat skärpta bestämmelser mot intagande i tryckt skrift av sådana meddelanden, som kunna väcka och underhålla allmänhetens lust att deltaga i lotterispel.

Då lotterifrågan ånyo kom före vid 1915 års riksdag, beslöts en skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t, vari riksdagen med avböjande av den motionsledes föreslagna utvägen att inrätta ett under statens förvaltning ställt penninglotteri och under förordande av sådana åtgärders vidtagande, som av ovan omnämnda sakkunniga anvisats, anhöll, att »Kungl. Maj:t täcktes utarbete och för riksdagen framlägga förslag i syfte att stävja spelet på utländska lotterier».

Nästföljande år, 1916, kom frågan om ett statslotteris inrättande i ett nytt läge. Med uppgivande av sin dittills intagna hållning i frågan hemställde nämligen riksdagen i skrivelse den 5 maj 1916, »att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande inrättande av ett statsobligationslotteri eller någon annan form av ett under svenska statens kontroll ställt penninglotteri».

Det yrkande, som i förevarande motion framställts, är ordagrant lika med anförda hemställan i riksdagens skrivelse 1916. Anledningen till att motionärerna ansett sig nu åter böra framföra densamma är, att Kungl. Maj:t, enligt underrättelser i pressen, helt och hållet avskrivit den 1916 begärda utredningen. Utskottet erinrar därom, att i svar på interpellation den 19 februari innevarande år i andra kammaren statsrådet och chefen för finansdepartementet bekräftat nämnda underrättelser, under meddelande

att Kungl. Maj:t på statsrådets hemställan i konselj den 10 oktober 1919 förklarar, att riksdagens ifrågavarande skrivelse av 1916 icke skulle till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda. Statsrådet framhöll i samband härmed, att förslag om statslotteri av många riksdagar avböjts på grund av andra kammarens hållning i frågan samt att de beslut, som lågo till grund för 1916 års riksdagsskrivelse, fattades med synnerligen svaga majoriteter, vad första kammaren angår med 56 röster mot 50 och vad andra kammaren angår med 78 röster mot 76. Oaktat en riksdagsskrivelse i ärendet kommit till stånd 1916, hade statsrådet därför, med hänsyn till vad i ärendet förekommit, ansett sig äga grundad anledning till tvekan, huruvida en utredning i frågan numera motsvarade riksdagens önskningsar.

Under den långvariga, sedan åratal pågående offentliga diskussionen i vårt land angående lämpligheten av ett statslotteris inrättande ha skälen för och emot åtgärder i denna riktning hunnit grundligt genomdebatteras. Av ingen, icke ens av de ivrigaste anhängarna av tanken på realiserandet av ett dylikt företag, har den meningen gjorts gällande, att ett statslotteri skulle kunna betraktas såsom något i och för sig gagneligt för vårt folk. Det huvudskäl, som till förmån för den föreslagna åtgärden städse anförts, har gått ut därpå, att staten dock borde påtaga sig ett mindre ont för avvärjande av ett större, nämligen spel på utländska lotterier. Man har förmenat, att då den hos allmänheten en gång förefintliga spellusten svårigen låter sig utrota — man må tillgripa vilka restriktiva lagbestämmelser som helst — så måste den frågan träda i förgrunden, vad som bör göras »för att leda denna spellust i sådan riktning, att den national-ekonomiskt vållar så liten skada som möjligt».

Utskottet.

Utskottet vill ej förneka, att ett resonemang sådant som det anförda kan hava ett visst fog för sig. Men det finns anledning betvivla den absoluta allmängiltigheten av den sats, varifrån detta resonemang utgår, nämligen att ett inhemskt statslotteri vore ett universalmedel mot allt spel på utländska lotterier. Erfarenheten från andra länder har visat, att så icke är fallet och att det under alla omständigheter varit förenat med stora svårigheter att utestänga konkurrensen från utländska lotterier. Under sådana förhållanden är det att befara, att inrättandet av ett svenskt statslotteri icke skulle förmå effektivt hämma penningströmmen till utländska lotterier. Det skulle snarare kunna hända, att det bidroge att egga spellystnaden, utan att det därmed åsyftade ändamålet bleve uppnått.

Som bekant bedrivs redan för närvarande i stor omfattning ett inhemskt lotterispel, fördelat på en mängd lotteriföretag, vilka för olika

ändamål efter särskild ansökan av regeringen blivit medgivna. Utan tvivel kunna berättigade anmärkningar riktas gent emot en del av dessa företag. Men å andra sidan får ej förbises, att de i de allra flesta fall äro avsedda att främja allmännyttiga, humanitära och konstnärliga syften. På samma gång tillfredsställa de allmänhetens spelbehov, utan att därigenom nationalekonomisk förlust tillskyndas landet. Icke utan skäl kan därför sägas, såsom även av statsrådet och chefen för finansdepartementet i ovan berörda interpellationsdebatt anmärktes, att själva den grundtanke, som ligger i upprättandet av ett statslotteri, redan i väsentlig grad blivit förverkligad. Härtill kommer att steg i denna riktning även tagits genom införandet av premieobligationer. Med den utveckling lotterifrågan sålunda erhållit måste enligt utskottets mening insläendet på den bana motionärerna förordat betraktas som en tvivelaktig vinst, i all synnerhet som det ingalunda med säkerhet kan antagas, att upprättandet av ett statslotteri skulle medföra ett fullständigt avskaffande av de smärre lotteriföretag av olika slag, som för närvarande existera. Genom en noggrann prövning från Kungl. Maj:ts sida av de ansökningar om lotteridragningar, som ingivas, synes det vara möjligt att lättare reglera och binda utvecklingen än genom tillgripande av en sådan utväg som inrättandet av en permanent, av staten understödd lotterianstalt.

Om alltså de praktiska skälen tala emot en dylik åtgärd, måste de principiella betänkligheterna häremot i samma mån anses vinna i styrka. Det har ofta betonats, och utskottet kan för sin del ej underlåta att fasthålla vid den meningen, att det är staten ovärdigt att legalisera lotterispelet genom att gå i spetsen för och uppmuntra dess utbredning. Att detta skulle ske genom inrättandet av ett statslotteri torde ej kunna förnekas. Ingenting kan vara mindre önskvärt än att i en tid som denna, då allt bör göras för främjande hos befolkningen av en anda av arbetsamhet och sparsamhet, bidra till åtgärder, som äro ägnade att uppamma ett osunt förvärvsbegär och stegra lusten för äventyrligt spel. Det naturliga är, att från statens sida i stället göres allt vad göras kan för att motverka en dylik urartning av den allmänna moralen. I den mån det ej låter sig göra att helt och hållet stävja spellusten, har staten i sin hand, genom den kontroll regeringen äger utöva över de privata lotteriföretagen, att hålla det inhemska lotterispelet inom tillbörliga gränser. Utskottet anser sig hava skäl att uttala den meningen, att den kontrollmakt, som sålunda tillhör regeringen, är det för närvarande verksammaste medlet att främja utvecklingen av här förevarande spörsmål i en sund riktning.

Med anledning av vad sålunda ovan anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1920.

På utskottets vägnar:

CARL SJÖGREN.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Sjögren, Isaksson, Fast, Larsson i Kroken, Ander*, Hedvall, Svedberg, Schill, Andersson i Höör och Andersson* i Eliantorp.

* Icke närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Fast, Svedberg och Andersson i Höör, som ansett, att utskottet borde hava tillstyrkt motionen under följande motivering:

De motiv, som varit utslagsgivande för riksdagen, då den avslagit gjorda framställningar om utredning av frågan om inrättandet av ett statslotteri ha varit, dels att riksdagen ej ansett det lämpligt, att staten skulle hava ekonomisk vinning av folkets spellusta, dels att inrättandet av ett statens penninglotteri ej skulle medföra en minskning av spelet på utländska lotterier.

Vad nu spelet på utländska lotterier angår, så kan nog tyvärr ej skönjas någon minskning utan snarare en ökning. Dessutom finnes inom landet ett mycket stort antal varulotterier, som också visa tendens till ökning i antal. Även penninglotterier finnas inom landet, och enligt uppgift från tidningspressen har Kungl. Maj:t under de senaste dagarna lämnat tillstånd till ett nytt penninglotteri av ej obetydliga dimensioner.

Man kan således ej påstå, att förhållandena på hithörande område äro idealiska utan snarare tvärtom.

Om man stode i valet att helt kunna avskaffa allt lotterispel, så kunde väl ej råda mer än en mening därom, att detta vore det önskvärdaste.

Nu måste man dock utgå ifrån, att spelet på utländska lotterier ej kan effektivt bekämpas, då säkerligen ingen vill vara med om sådana åtgärders vidtagande, som äventyrar brevhemligheten.

Man kan nog också utgå ifrån, att Kungl. Maj:t allt fortfarande anser sig böra bevilja tillstånd för lotterier inom landet för främjande av olika allmännyttiga ändamål.

Inrättandet av ett statens penninglotteri behöver således ej innebära ett stegrad lotterispel, utan fastmera en välbehörlig reglering av spelet inom landet och en motvikt mot spel på utländska lotterier samt därmed en minskning av den penningström, som nu rinner ut ur landet genom detta lotterispel.

Om ett statens penninglotteri inrättades, så borde enligt utskottets mening vinsten användas till främjandet av sådana ändamål, vartill nu erhållas lotterirättigheter, och som avse konstnärliga, vetenskapliga eller andra samhällsgagnande syften, som ej förut åtnjuta statsunderstöd, men som det är ett samhällsintresse att stödja.

Ett av staten inrättat lotteri skulle givetvis ur kontrollsynpunkt vara att föredraga framför de nu rådande förhållandena, som knappast kunna anses fullt tillfredsställande.

Vad beträffar frågan om inrättandet av ett statsobligationslotteri, så kan väl ett sådant knappast betraktas som lotteri i vanlig mening. För övrigt har ju staten redan på visst sätt uppträtt till förmån för denna princip genom det så kallade premieobligationslånet.

Skall en utveckling på detta område emellertid äga rum, synes det utskottet även här vara påkallat, att en utredning kommer till stånd, för att få fram den lämpligaste och användbaraste formen för ett sådant obligationslotteri.

Med anledning av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes skyndsamt låta verkställa utredning rörande inrättandet av ett statsobligationslotteri eller någon annan form av ett under svenska statens kontroll ställt penninglotteri, samt för riksdagen förlägga det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.